

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

ВИРОБЛЕННЯ ЛЕКСИКОГРАФІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У РОБОТІ ЗІ СЛОВНИКОВИМ ЗАПАСОМ ВИУЧУВАНИХ МОВ

DEVELOPMENT OF LEXICOGRAPHIC LITERACY OF FUTURE TRANSLATORS IN WORKING WITH THE VOCABULARY OF THE LEARNED LANGUAGES

Статтю присвячено питанню вироблення лексикографічної грамотності майбутніх перекладачів. Задля продуктивної лексикографічної роботи здобувачі мають оволодіти прийомами роботи зі словниковою літературою. Робота зі словниковим матеріалом розширює запас здобувачів, активізує навчальну комунікацію, яка спонукає до обміну позиціями щодо доцільності того чи того варіанту перекладу, застосовуваного перекладацьких прийому чи стратегії.

Робота майбутніх перекладачів зі словниковим запасом орієнтована насамперед на осмислення теоретичного матеріалу (на прикладі лексико-фразеологічної системи). Студенти оволодівають навичками встановлювати лінгвістичний статус мовної одиниці, використовувати правильно й точно ряди відповідно системних узаємозв'язків (синонімічні, паронімічні, антонімічні, омонімічні).

Студенти ознайомлюються з принципами побудови словникової статті залежно від типу словника, продукують власні словникові статті, фіксують завваги стосовно стильового функціонування мовних одиниць; укладають авторський словник, доповнюючи ряди, що визначають синонімічні, паронімічні, антонімічні, конверсивні й омонімічні відношення; подають лексикографічний опис одиниць, з якими працюють, здійснюють їх філіацію й семантизацію; укладають словник мовних девіацій перекладу. Ілюстративний матеріал, який добирають майбутні перекладачі, не лише оприявнюють сучасний перекладацький дискурс, але також моделюють власну перекладацьку практику.

Робота зі словниками значною мірою розширює словниковий запас, сприяє поглибленню знань про реалізацію значення мовної одиниці, її стильових потенцій. У роботі зі словниковою літературою філологи також розвивають уміння здійснювати інформаційний пошук мовного ресурсу задля добору варіанту перекладу.

Наведено систему завдань, спрямованих на вироблення лексикографічної грамотності майбутніх перекладачів.

Ключові слова: майбутні перекладачі, заклад вищої педагогічної освіти, лексико-фразеологічна система, українськомовний корпус, німецькомовний корпус, словниковий

запас, словникова література, лексикографічна грамотність, перекладацька практика, лінгводидактика, комунікація.

The article is devoted to the issue of developing lexicographic literacy of future translators. For productive lexicographic work, applicants must master the techniques of working with dictionary literature. Working with vocabulary material expands the pool of learners, activates educational communication, which encourages the exchange of positions on the appropriateness of a particular translation option, translation technique or strategy used.

The work of future translators with vocabulary is primarily focused on understanding theoretical material (using the example of a lexical and phraseological system). Students master the skills of establishing the linguistic status of a language unit, using correctly and accurately the series of corresponding systemic relationships (synonymous, paronymic, antonymic, homonymic).

Students become familiar with the principles of constructing a dictionary entry depending on the type of dictionary, produce their own dictionary entries, record observations regarding the stylistic functioning of linguistic units; compile an author's dictionary, supplementing the rows that define synonymous, paronymic, antonymic, converse and homonymic relations; they provide a lexicographic description of the units they work with, carry out their filiation and semantization, and compile a dictionary of linguistic deviations in translation. The illustrative material selected by future translators not only reveals modern translation discourse, but also models their own translation practice.

Working with dictionaries significantly expands vocabulary, contributes to deepening knowledge about the implementation of the meaning of a linguistic unit, its stylistic potential. In working with dictionary literature, philologists also develop the ability to conduct information search for a linguistic resource in order to select a translation option. A system of tasks aimed at developing lexicographical literacy of future translators is presented.

Key words: future translators, institution of higher pedagogical education, lexical and phraseological system, Ukrainian-language corpus, German-language corpus, vocabulary, dictionary literature, lexicographical literacy, translation practice, linguodidactics, communication.

УДК 811.161.2'374:(378:81'25)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/81.2.1>

Мішеніна Т.М.,
докт. пед. наук, канд. філол. наук,
професор,
професор кафедри української мови
Криворізького державного педагогічного
університету

Коваленко О.О.,
канд. пед. наук,
ст. викладач кафедри німецької мови
і літератури з методикою викладання
Криворізького державного педагогічного
університету

Устінова В.О.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри німецької мови
і літератури з методикою викладання
Криворізького державного педагогічного
університету

Постановка проблеми в загальному вигляді. Фахова підготовка філологів – майбутніх перекладів – визначає комплекс компетентностей, яких має набути філолог, який працює з перекладною літературою, має перекладацьку практику. У фаховій підготовці майбутніх

перекладачів досягнути культури перекладу, культури уживання мовних одиниць з урахуванням їх функціонування у текстах різного стильового віднесення неможливо без ґрунтовної підготовки до роботи зі словниковою літературою, постійного розширення словникового запасу.

Спостереження над перекладними текстами має опертям не лише ознайомлення із пропонованим вокабуляром, але також утворення власного довідника, що засвідчує досвід перекладацької практики. Мовний ресурс відтворює системність узаємозв'язків, уможливорює при перекладі обирати доцільний варіант; оприявнює дискурс, обумовлений стилетвірними чинниками. Розвиток галузей сучасної полікультурної спільноти має відтворення у відповідному дискурсі, тому перекладацька практика має відображати динаміку цивілізаційного діалогу через мовний матеріал. Інформаційний пошук є визначальним у перекладацькій практиці, оскільки не лише сприяє поглибленню теоретичних знань, розширенню світогляду фахівця з перекладу, але також визначає формат міжкультурної комунікації, перебігу перекладу текстів різного стильового спрямування й галузевого віднесення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення системних узаємозв'язків у мовній системі уможливить простежити динамічні процеси, що засвідчують явища омонімії, синонімії, антонімії, визначити лінгвістичний статус мовних одиниць (О. Бондар, Ю. Карпенко [1, с. 220–237], І. Вихованець, К. Городенська [2], П. Дудик [8, с. 140–173]).

Лексикографічна діяльність майбутніх перекладачів апелює до роботи зі словниковою літературою, складання власних словників, що відтворюють практику перекладацької діяльності через добір перекладних мовних одиниць з урахуванням критеріїв семантичного обсягу (Н. Остапенко, О. Покровська, С. Руденко).

Системна робота філологів зі словниковою літературою (С. Кривець, О. Покровська, О. Потапенко, Л. Кожуховська, Л. Сапожнікова) сприяє збільшенню словникового запасу, що вможливорює застосування доцільних прийомів і стратегій перекладу задля добору перекладного варіанту, виробленню культури літературного подання перекладного тексту, розвитку інформаційно-пошукової культури (Г. Головченко, І. Стариков).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Робота майбутніх перекладачів зі словниковою літературою полягає не лише в пошуковій інформації, яка стосується розкриття значення того чи того слова, спостереження над системними взаємозв'язками лексем, що забезпечує досягнення точності й нормативності в перекладацькій практиці, визначає доцільність застосування прийому чи стратегії при перекладі. Поглиблення лексикографічної грамотності передбачає також самостійний пошук інформації, яка стосується особливостей перекладу мовних одиниць (з урахуванням денотативного й конотативного значень), які перебувають у системних відношеннях.

Вироблення лексикографічної грамотності майбутніх перекладачів має бути також орієнтованим на роботу з мовним корпусом, віднайдення

необхідної інформації задля формування банку перекладача (словникові статті, етимологічні коментарі, ряди лексем на основі системних відношень). Нерозв'язаним залишається питання вироблення культури інформаційного пошуку майбутніх перекладачів.

Мета статті – розкрити лінгводидактичні засади вироблення лексикографічної грамотності майбутніх перекладачів у роботі зі словниковим запасом виучуваних мов.

Виклад основного матеріалу. Робота словесників із лексикографічним матеріалом орієнтована полягає не лише в опрацюванні мовного фонду, який репрезентує системні зв'язки (синонімічні, антонімічні, паронімічні, омонімічні), але також подальшу роботу із базовим словниковим запасом, необхідним для розуміння тексту.

У роботі з мовним матеріалом майбутні перекладачі працюють над укладанням власного словника, який би сприяв використанню мовного ресурсу у продукуванні текстів виучуваними мовами, редагуванні перекладних текстів. Словникова стаття орієнтована на фіксацію кількох визначень (унесення філіації й семантизації з академічних тлумачних словників, словників синонімів, антонімів, паронімів, омонімів), що значною мірою розширює пошук взаємозаміни, уможливорює добір мовних одиниць, які б реалізовували значення й додаткові семантичні відтінки (денотативні й конотативні) залежно від стильового віднесення тексту, прагматичної настанови тощо.

При укладанні словника майбутні перекладачі також уносять завваги стосовно стилістичного використання мовних одиниць, оскільки залежно від стильового віднесення використовуваними є ті чи ті слововживання. Стилістичний потенціал мовних ресурсів полягає в доборі точних, виразних, естетично й художньо довершених відповідників.

Студенти набувають навичок формулювання словникових статей з опертям на усталені принципи розмежування й опису мовних одиниць. Студенти добирають ілюстративний матеріал, який демонструє умови актуалізації того чи того значення мовної одиниці.

Аналізуючи системні взаємозв'язки у межах лексико-фразеологічної системи, здобувачі самостійно або з допомогою викладача спостерігають динаміку, яка засвідчує розвиток значень мовних одиниць, утворення системних взаємозв'язків, стилістичний потенціал. Ілюстративний матеріал майбутні перекладачі добирають самостійно. Такий прийом не лише спонукає до осмислення теоретичних основ лексико-семантичних полів і семантичних груп мовних одиниць, але також добору текстових фрагментів, які оприявлюють спостереження здобувачів, є ресурсом задля демонстрації стилістичного потенціалу та / або системності лексичних мовних одиниць.

У розробленні системи завдань задля вироблення лексикографічної грамотності майбутніх перекладачів зважали на актуалізацію теоретичного матеріалу [1, с. 220–237; 2; 4, с. 166–170], як-от:

1) ознаки лексико-семантичного поля (сукупність лексем, об'єднаних спільною гіперсемою): функціонування мовної одиниці в певному зв'язку з іншими лексемами; безперервність, яка має вияв у відтворенні реалій довкілля; цілісність, яка вможливорює відтворення понятійної картини світу представників лінгвокультури;

2) ознаки лексико-семантичної групи (сукупність лексем, об'єднаних спільною гіперсемою меншого ступеня узагальнення в порівнянні з польовою гіперсемою); ідеться, наприклад, про облік часових інтервалів виучуваними мовами (*доба, рік, місяць, тиждень, дні тижня, година; місяць: номінації місяців у межах року* тощо); часовий перебіг події, явища (*початок, тривання, продовження, завершення, повторення*); синонімічні / антонімічні тощо мовні відповідники описуваних номенів у виучуваних мовах тощо;

3) шляхи поповнення мовної системи запозиченнями зумовлені розвитком галузей; зміною категорійного значення слова, що зумовлює семантичні трансформації і визначає нові морфологічні ознаки;

4) стилістичний потенціал мовних одиниць визначено стильовим уналежненням, а також увізненням, оскільки добір мовного ресурсу засвідчує багатство мови, дозволяє побудувати вислів точно, досягти художньої ваги, естетики; зважали також на показник емоційної ваги мовної одиниці, метафоричного потенціалу, семантичної валентності.

Лексикографічна робота майбутніх перекладачів також пов'язуємо з умінням майбутніх перекладачів здійснювати інформаційно-пошукову діяльність, що має вияв у зверненні до корпусної лінгвістики [3, с. 22–26; 6, с. 315–317]. Автоматичне оброблення мовних одиниць за критеріями семантичної актуалізації, системності (лексико-граматичне поле, лексико-семантична група, лексико-семантичне гніздо, синонімічні / антонімічні / паронімічні / омонімічні / гіпонімічні взаємозв'язки) уможливорює здійснення процедури класифікації, аналізу, класифікації досліджуваного ресурсу.

Основними об'єктами інформаційно-пошукової діяльності майбутніх перекладачів є джерело (текстові фрагменти, окремі речення; вислови); інформація, отримувана з джерел різного стильового уналежнення, розширює пошук, уможливорює здійснення філіації й семантизації в межах параметризації фахового мовлення, художнього мовлення як репрезентанта творів мистецтва слова.

Майбутні перекладачі звертаються у змісті навчальної комунікації до словників (ознайомлюються зі словниковими статтями; аналізують контекстне оточення мовних одиниць; уводять

у речення). Залежно від формату побудови словника, критеріїв класифікації мовних одиниць, подання тлумачення в тематичному порядку, переклад іншою мовою. Звернення до мовознавчих словників уможливорює здійснення спостереження над мовним матеріалом, застосування алгоритму введення мовних одиниць у тексти різного стильового віднесення.

Вироблення лексикографічної грамотності майбутніх перекладачів сприятиме на подальших етапах здобуття вищої освіти самостійному вивченню додаткових тем, роботі над удосконаленням культури мовлення, а також у фаховому зростанні. Самостійна робота зі словниковою літературою також сприяє подоланню труднощів при перекладі текстів різної складності і стилістичного віднесення, оскільки філологи, працюючи зі словниковими статтями, ознайомлюючись з етимологічним коментарем, виробляють стратегію у перекладацькій діяльності, актуалізують набуті знання, працюють із текстом не спираючись на рекомендовані тексти перекладу, а насамперед орієнтуючись на практику самостійного опрацювання тексту перекладу.

При укладанні словникових статей ілюстративний матеріал майбутні перекладачі добирають з опертям на практику опрацювання фактологічного матеріалу літератури точних стилів (наукового: власне науковий, науково-навчальний, науково-популярний підстилі; офіційно-ділового: канцелярський, юридичний, дипломатичний підстилі). Добираючи ілюстративний матеріал публіцистичного й інформаційного стилів, майбутні перекладачі простежують динаміку запозичень, особливості функціонування мовних одиниць.

У фаховій підготовці майбутніх перекладачів лексикографічна робота має такі напрями навчально-пізнавального й науково-дослідницького пошуку:

- визначення лінгвістичного статусу лексем у мовній системі;
- лексикографічна робота з лексемами (тлумачення слова; тлумачення запозичених слів; ознайомлення з синонімічним рядом слів, рядом несинонімічних слів, які реалізують суголосну семантику, співвідносні за родо-видовим співвідношенням);
- функціонування лексем у текстах різної стильової приналежності;
- лексикографічна робота майбутніх перекладачів уможливорює ефективне застосування перекладацьких стратегій; уникнення мовних девіацій при перекладі або їх виправлення.

Безумовно, постійна робота майбутніх перекладачів зі словниками не лише забезпечить успішну мовну практику, але також значною мірою розширить світогляд філологів, поглибить їхні знання з різних галузей (філологи працюють із текстами, які містять інформацію різних сфер:

науково-технічного, гуманітарно-мистецького напрямів). Ознайомлення з національно позначеною лексикою, а також текстами лінгвокультурного і мистецького спрямувань також сприяє розвитку лінгвокультурної обізнаності, що має безпосередній вияв у репрезентації тексту перекладу.

У роботі з електронними словниками майбутні перекладачі набувають умінь аналізу текстів і мовних одиниць шляхом аналізу і виокремлення галузевого матеріалу, подальшого його опрацювання в перекладацькій діяльності. Варто підкреслити, що оприятлений електронний ресурс майбутні перекладачі аналізують, узагальнюють задля подальшого використання у перекладацькій діяльності; критичне ставлення до отримуваної інформації визначає подальший пошук у віднайденні оптимального рішення в доборі прийому чи стратегії перекладу.

Наводимо завдання, спрямовані на вироблення лексикографічної грамотності майбутніх перекладачів (на матеріалі системних узаємозв'язків мовних одиниць). Рекомендовані для роботи здобувачів при вивченні розділів «Лексикологія», «Лексикографія», «Лексичні аспекти перекладу», «Типологія помилок».

Синоніми в німецькій літературній мові з'являються або завдяки запозиченням, або внаслідок проникнення діалектних слів в літературну мову, або, нарешті, в результаті зміни значень слів. У німецькій мові розрізняють стилістично обмежені та стилістично необмежені синоніми. До стилістично необмежених синонімів належать як рівнозначні (повні та неповні) та нерівнозначні синоніми: 1) рівнозначні: *halten* і *stehen bleiben* «стояти» – повні синоніми; *Meer* і *See* «море» – неповні; 2) нерівнозначні синоніми розрізняються за відтінками значення і вживанням *sogar* – *selbst*, *aufmachen* – *öffnen*. Наведені мовні одиниці є функційними в німецькій мові, становлять основу утворення синонімічних рядів і гнізд.

До критеріїв для встановлення синонімічності лексико-семантичних варіантів слів належать критерії близькості наочно-логічного змісту: 1) конструктивна спільність (*ablehnen* – *sich weigern*); 2) збіг сполучуваності (*ganz* – *vollig*); 3) узаємозамінність (*gehen* – *laufen*); 4) приналежність до одного типу понять – родовому або видовому (*trinken* – *schlurfen*).

У сучасній українській мові функційними є:

– семантичні (ідеографічні) синоніми, які різняться когнітивними семами (*перстень* – *обручка*; *будувати* – *споруджувати*);

– стилістичні синоніми мають спільну когнітивну сему, різняться прагматичними семами (*обманювати* – *брехати*, *говорити* – *ректи*, *базікати*);

– абсолютні синоніми тотожні за значенням і є взаємозамінними незалежно від контекстуального оточення, а також стильового уналежнення

(*лабіалізований* – *огублений*; *шаблонний* – *трафаретний*, *бусол* – *лелека* – *чорногуз*, *жмикрут* – *скнара* – *скупар* – *експлуататор*);

– контекстуальні синоніми.

Лексикографічна робота майбутніх перекладачів визначає такі аспекти:

– Урахування при перекладі того, що в українській мові причинами виникнення синонімів є взаємодія літературної мови і діалектів; активний процес узаємодії української мови з іншими [1, с. 227], що зумовлює розширення синонімічних рядів.

– При укладанні перекладного словника майбутні перекладачі моделюють синонімічний ряд з опертям на критерії семантичного обсягу слова; якщо йдеться про переклад термінів субмов, то ілюструють конкретними прикладами коректного термін оживання [11, с. 78–85]; розкривають значення термінів з урахуванням семантичних відмінностей мов: через еквівалент, синонім, опис (описовий прийом перекладу), транслітерацію з тлумаченням і поясненням.

Завдання. Уведіть у речення абсолютні синоніми *модернізувати* – *осучаснити*, надайте їх семантичні і граматичні характеристики. Прокоментуйте стильове віднесення. Продемонструйте функційність синонімів на прикладі текстового фрагменту українською й німецькою мовами. Перевірте за тлумачним словником значення слів в українській і німецькій мовах.

Лінгводидактичний матеріал складає два блоки: літературний варіант і діалектний відповідник; питомо український літературний варіант і іншомовний відповідник (*манера*, *стиль*, *характер* – *поводження*; *опонент* – *конкурент*, *суперник*, *супротивний*, *дисидент*, *антагоніст*; *рекомендувати*, *репрезентувати* – *представляти*, *знайомити*; *імпазантний* (*здатний привертати увагу*) – *презентабельний*, *солідний*, *статечний*; *реєстр* – *прейскурант*, *каталог*, *перелік*; *фахівець* – *професіонал*, *спеціаліст*, *майстер*).

У роботі з синоніми майбутні перекладачі простежують закономірність, яка полягає в обмеженому уживанні іншомовних слів у неточних стилях (за винятком галузевого напрямку, наприклад, жанр фантастики або детективу, що передбачає надання описів, які містять спеціальні терміни).

Завдання. Схарактеризуйте стилістичні характеристики синонімів шляхом добору із текстів різної стильової приналежності.

Завдання. Звернувшись до Словника іншомовних слів, з'ясуйте значення наведених мовознавчих термінів. Випишіть словникову статтю. Продемонструйте мовне явище, позначуване іншомовним терміном. Наведіть український дублет. Подайте переклад німецькою мовою.

Алітерація, *акомодація*, *денотат*, *деривація*, *комунікація*, *детермінант*, *конверсія*, *лабіалізація*, *номінатив*, *ад'єктивація*, *інверсія*.

Довідка. Альтернація (*alternatio* – чергування). *Іздити – їжджу* (1 особа одн. теп. часу дійсного способу).

Завдання. Ознайомтеся з синонімічним рядом (Словник практичних синонімів української мови, с. 100): *жовкнути, жовтіти, ставати жовтим, жовтішати, прижовкати, засихати, вигоряти, блякнути, (- жито) половіти*. Звернувшись до Тлумачного словника, з'ясуйте значення слів, що утворюють синонімічний ряд. Подайте переклад німецькою мовою, прокоментуйте особливості перекладу національно позначеної лексики.

Антонімія порівняно з синонімією поширена в німецькій мові помірно. У художніх творах активно використовують систему протиставлень: *Reichtum-Armut, loben-tadeln, Gesundheit-Krankheit, schlecht-gut, schwarz-weiß*.

У німецькій мові з допомогою словотворчих засобів (суфіксально-префіксальних (*un-, ur-, miß-, -voll, -arm, -los, -frei, -leer*) утворюють антонімічні пари, у які об'єднують слова за несумісними ознаками, однорідними ознаками.

У сфері антонімічного словотворення префікси поділяються на: 1) ті, які додаються до мотивуючого слова (*Verstand-Mißverständnis, Befolgung-Nichtbefolgung, Kultur-Kulturlosigkeit*); 2) ті, які утворюють пари з протилежним значенням (*aufmachen-zumachen, Unterlauf-Oberlauf*).

В українській мові антонімічний ряд засвідчує контрарні (*любов – ненависть, білий – чорний, холодний – гарячий, щедрий – скупий, активний – пасивний, горизонтальний – вертикальний*), контрадикторні (*легкий – важкий – неважкий; охайний – неохайний, логічний – нелогічний – алогічний*) антонімічні опозиції. Задля утворення антонімів використовують префікси українські й іншомовні (*зацвісти – відцвісти, виграти – програти, мовний – позамовний, не-, а-, анти-, контр-, міні-/максі, макро-/мікро-, гіпер-/гіпо-*).

Конверсивні відношення є несиметричними, вказують на елементи ситуації (*чоловік – дружина, предок – нащадок, народжувати – народжуватися*).

Завдання. Звернувшись до словника антонімів, випишіть ряди слів, що вказують на: а) початок дії або стану чи їх припинення; б) вияв ознаки за шкалуванням; в) простір; г) інтелектуальні, морально-етичні характеристики особи.

Завдання. Утворіть антонімічні ряди слів шляхом додавання префіксів. Подайте української і німецькою мовами. Прокоментуйте ознаки культури уживання перекладної мовної одиниці – точність і правильність.

З огляду на те, що антоніми можуть бути полісемантичними, до антонімічного ряду може бути віднесеною лексема з одним актуалізованим значенням, тому у складі антонімічної пари можуть бути слова з прямим і переносним значенням [4, с. 169–171], наприклад: *свіжий хліб – черствий*

хліб, свіжа сорочка – брудна сорочка, свіжий вітер – теплий вітер. Відповідно, виробленню лексикографічної грамотності сприятиме активна робота майбутніх перекладачів із антонімічними парами, які утворюють полісемантичні слова.

Висновки та перспективи дослідження. Лексикографічна грамотність майбутніх перекладачів апелює до знань лексико-фразеологічної системи, вміння визначати лінгвістичний статус мовної одиниці; визначати ряди, що відтворюють системні взаємозв'язки (синонімічні, антонімічні, паронімічні, омонімічні), уводити в контекст мовні одиниці, точно і правильно продукувати перекладний варіант. Компетентне послугоування словниковою літературою в перекладацькій діяльності забезпечує науковий підхід до фахової підготовки майбутніх перекладачів, активізує пошуково-інформаційну роботу. Системна робота майбутніх перекладачів зі словниковою літературою спонукає до самостійного опрацювання інформації, необхідної для застосування прийомів і тактик перекладу, забезпечує розширення їх словникового запасу.

Перспективами подальших розвідок є розгляд питання розвитку лексикографічної грамотності майбутніх перекладачів у роботі з корпусом мовних систем.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Лексикологія. Лексикографія. Сучасна українська мова : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2006. С. 195–354.
2. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Київ : Пульсари, 2004. С. 17, 20.
3. Головченко Г. О., Стариков І. М. Дидактичний інформаційний простір як нова педагогічна технологія : навчальний посібник. Миколаїв : Тетра, 2004. 36 с.
4. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2005. 368 с.
5. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. Львів : БаК, 2008. 512 с.
6. Кривець С. В. Розвиток та історичне становлення словниково-довідникової літератури, її вплив на формування професійної компетентності майбутніх учителів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Вип. 14. Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2007. С. 315–319.
7. Лінгводидактика (курс лекцій) : навч. посіб. [для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.] / О. Потапенко, Л. Кожуховська, Т. Товкайло, Т. Чубань. Київ : Міленіум, 2005. 402 с.
8. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів : навч.-метод. посіб. / В. Г. Редько, Т. К. Полонська, О. С. Пасічник, Н. П. Басай, О. М. Коротков, І. В. Алексеєнко; ред.: В. Г. Редько; НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2013. 259 с.

9. Онлайнова версія академічного тлумачного «Словника української мови» в 11 томах (1970–1980). URL : <http://sum.in.ua> (<http://sum.in.ua/>).

10. Остапенко Н. М. Теорія і практика формування лінгводидактичних компетентностей у студен-

тів філологічних факультетів ВНЗ : монографія. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю., 2008. 330 с.

11. Українська термінографія: історія, теорія і практика : монографія / О. А. Покровська, Л. Я. Сапожнікова, С. М. Руденко. Харків : ХДУХТ, 2015. 134 с.